ੴ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ॥

ਕੂਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਥਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਇਆ।

ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ

੨੦੨੦

ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਹਾਇ॥

ਕੂਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਕਥਾ

ਗਿਆਨੀ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਦੇ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚੋਂ
ਨਾਮਧਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਕਬਿੱਤ

ਟੀਕਾ ਕਾਰ
ਸੰਤ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਥਾਵਾਚਕ

ੴ ਦੂਆ ਦਸ ਪੁਰਖ ਹੈ ਆਦ ਸੇ - ਸਭ ਹਨ ਕੇ ਸਿਰ ਮੌਰ ੴ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾ: ੧੨ ਵੀਂ
ਛਰਿਆਮ ਸਿੰਘ
ਸੰਮਤ ੧੯੯੮

ਕਬਿੱਤ॥
ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਮੈਂ ਏਕ ਸ਼ਾਖ ਕੂਕੇ ਸਿੰਘਨ ਕੀ,
ਤੀਸ ਬਰਸ ਹੈ ਜੋ ਬਿਦਤੇ ਮਹਾਨ ਹੈਂ।
ਸ਼ਬਦ ਕੀ ਮਸਤੀ ਮੈਂ ਹਾਲ ਤੇ ਬਿਹਾਲ ਹੋਇੰ,
ਸਿਰ ਤੈ ਉਤਰ ਜਾਤ ਦਸਤਾਰ ਤਾਨ ਹੈ।
ਸਹੀ ਨਾਮ ਨਾਮ-ਧਾਰੀ ਆਹਿ ਤਿਨ ਕਾ ਉਦਾਰੀ,
ਕੂਕ ਮਾਰਨੇ ਤੈ ਕੂਕੇ ਜਗਤ ਬਖਾਨ ਹੈ।
ਏਕ ਦਸਤਾਰ ਕੇ ਉਤਾਰ ਬਿਨੁ ਔਰ ਰੀਤਿ,
ਚਾਹੀਯਤ ਜੈਸੀ ਤੈਸੀ ਤਿਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ॥੨੦੫॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਖਾਲਸੇ ਪੰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੂਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛਲੇ ੩੦ ਕੁ ਸਾਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ । ਨਾਮ ਦੀ ਮਸਤੀ ਵਿੱਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਭੁਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੱਗ ਵੀ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੱਥ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਤਾਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਸੰਸਾਰ ਕੂਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਪੱਗ ਦੇ ਉਤਰ ਜਾਣ ਬਿਨਾਂ ਬਾਕੀ ਸਭ ਮਰਯਾਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਵੇਂ ਹੀ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ॥ ੨੦੫॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਭਏ ਕੂਕੇ ਜੈਸ ਅਬਿ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਤੈਸ ਸਭਿ,
ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਥੈਸ ਜਬਿ ਦੇਸ ਏਸ ਸਾਵਤੈ।
ਅਟਕ ਦਰਜਾਉ ਤਟ ਛੋਈ ਨਾਮ ਗਾਮ ਮਾਂਹਿ,
ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੇਸ ਮਾਂਹਿ ਸਮ ਅਮਰਾਵਤੈਂ।
ਸੰਮਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਛਿਪੰਜਾ ਮੈਂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ,
ਭਯੋ ਅਵਤਾਰ ਤਹਿੰ ਈਸ਼ ਅੰਸ਼ ਭਾਵਤੈ॥
ਜਾਤਿ ਕਾ ਅਰੋੜਾ ਭਯੋ ਭਗਤ ਅਮੋੜਾ,
ਨਾਮ ਜਪਜੋ ਨ ਥੋੜਾ ਛੋੜਾ ਵਿਸ਼ੇ ਰਸ ਯਾਵਤੈਂ ॥੨੦੬॥

ਹੁਣ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੂਕਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਣ ਲਵੋ। ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸੀ। ਸੁਰਗਪੁਰੀ ਵਰਗੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅੱਟਕ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ, ਛੋਈ ਨਾਮ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੰਮਤ ੧੮੫੬ ਬਿਕ੍ਰਮੀਂ ਨੂੰ, ਈਸ਼ਵਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਅੰਸ਼ਾ–ਅਵਤਾਰ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਹੋਇਆ। ਅਰੋੜਾ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਉਸ ਅਨਿੰਨ ਭਗਤ ਨੇ ਕੁਲ ਵਿਸ਼ੇ–ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਨਾਮ ਜਪਿਆ॥੨੦੬॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਨਾਮ ਸਿੰਘ ਬਾਲਕ ਹੈ ਪਾਲਕ ਪਿਗੰਬਰੋਂ ਕੇ,
ਅੰਬਰੋਂ ਕੇ ਮਾਲਕ ਅਡੰਬਰੋਂ ਕੇ ਤਜਾਗੀ ਹੈਂ।
ਤਾਲਕ ਰਖੈਹੈਂ ਏਕ ਖਾਲਕ ਸੈਂ ਸਾਲਕ ਸੋ,
ਗਾਲਕ ਬਿਕਾਰਨ ਕੇ ਚਾਲਕ ਵਿਰਾਗੀ ਹੈਂ।
ਗੋਇ ਰਾਖੀ ਘਟ ਦੀਪ ਜਿਮ ਨਿਜ ਅਜਮਤ,
ਸਜ–ਮਤ ਭਗਤਿ ਵਿਰਕਤਿ ਅਦਾਗੀ ਹੈਂ।
ਕੀਰਤਨ ਕਥਾ ਸਤਸੰਗ, ਜਥਾ ਜੋਗ ਤਥਾ ਰਾਖਤ ਥਾ,
ਭਾਖਤ ਥਾ ਭਜਨ ਸਜਾਗੀ ਹੈ॥੨੦੭॥

ਨਾਮ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਖਾਵੇ ਦੇ ਵੀ ਤਿਆਗੀ ਸਨ, ਪਰ ਆਪ ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਅਰਸ਼ਾਂ–ਕੁਰਸਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਆਪ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਵਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਹੀ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਘੜੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਦੀਵੇ ਵਾਂਗ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖੀ। ਆਪ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੇ, ਵਿਰੱਕਤ ਅਤੇ ਦੋਸ਼–ਰਹਿਤ ਸਨ । ਕੀਰਤਨ, ਕਥਾ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਜਿਵੇਂ ਜੋਗ ਸੀ ਉਵੇਂ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਜੱਪਦੇ ਸਨ॥ ੨੦੭॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਸੰਮਤ ਪਚਾਸੀਏ ਮੈਂ ਹਜਰੋ ਗਰਾਮ ਮਾਂਹਿ,
ਭਾਈ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਆਇ ਤਹਾਂ ਜੌ ਕਈ।
ਯਾਂਹਿ ਹੇਤ ਬਾਲਕ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਭੀ ਬਿਸੇਸ ਤਹਾਂ,
ਆਇ ਕੈ ਨਿਵਾਸ ਕੀਨ ਕ੍ਰਿਤ ਕਰਿ ਕੈ ਖਈ।
ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਰਿ ਹਜਰੋ ਅਮਾਪ ਵਰ,
ਭਯੋ ਸਮ ਔਧ ਤਰ ਮੰਦਤਾ ਬਿਲੈ ਗਈ।
ਭਏ ਲੋਗ ਬਡ ਭਾਗੀ ਭਗਤੀ ਮੈਂ ਮਤਿ ਪਾਗੀ,
ਸੰਤ ਸੰਗ ਮਾਂਹਿ ਜਾਗੀ ਸੰਤ ਸੇਵ ਹੂੰ ਠਈ॥੨੦੮॥

ਸੰਮਤ ੧੯੮੫ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਹਜ਼ਰੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਦੁਕਾਨ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਥੇ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਰੱਖਦੇ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਗਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਵਰਾਂ ਕਰਕੇ ਹਜਰੋਂ ਨਗਰ ਅਯੁਧਿਆ ਸਮਾਨ ਮਹਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਸਭ ਬੁਰਾਈ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਲੋਕ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਤਿ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਗਈ ਤੇ ਲੱਗੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੋਣ॥ ੨੦੮॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਬਾਲਕ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਤੈ ਵਿਸੇਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਮ,
ਯਦੀ ਨਰ ਨਾਰੀ ਲੈ ਅਪਾਰੀ ਭਵ ਤੈ ਤਰੇ।
ਔਰ ਇਲਹਾਮ ਕਰਤਾਰ ਕਈ ਬਾਰ ਦਯੋ,
ਨਾਮ ਦੈ ਉਧਾਰ ਕਰਿ ਜੀਵਨ ਕਾ ਤੂੰ ਖਰੇ।
ਐਪੇ ਗੁਰੁ ਦਸਮ ਦਰਸ ਦੈ ਜੋ ਕਹਯੋ ਤਾਂਹਿ,
ਮੇਰੋ ਅਵਤਾਰ-ਅੰਸ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹ੍ਵੈ ਭਰੇ।
ਯਾਹਿ ਹੇਤ ਤਾਂਹਿ, ਨਾਂਹਿ ਔਰ ਕਾਂਹਿ
ਮਾਂਹਿ ਨਿਜ ਸ਼ਕਤਿ ਰਖਾਈ,
ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਦਿਢ ਥੇ ਧਰੇ॥੨੦੯॥

ਭਾਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੈ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰ ਗਏ, ਅਤੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਆਕਾਸ਼ ਵਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁਕਮ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਜੀਆਂ ਦਾ ਪਾਰ ਉਤਾਰਾ ਕਰੋ। ਪਰੰਤੂ ਜੋ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਹੁਕਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਮਹਾਨ ਅੰਸ਼ਾ–ਅਵਤਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਟਿਕਾਈ॥੨੦੯॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਸੋਈ ਨੇਤਿ ਫੁਰੀ ਆਇ ਸੰਮਤ ਬਹੱਤ੍ਰੇ ਮੈਂ,
ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰੁ ਵਾਰ ਕੈ।
ਜ਼ਿਲੇ ਲੁਦਿਹਾਨੇ ਗਾਮ ਭੈਣੀ ਨਾਮ ਜਾਣੇ ਆਮ,
ਅਵਤਰੇ ਸਿੰਘ-ਰਾਮ ਕਲਮਲੈਂ ਟਾਰ ਕੈ॥
ਜਾਤਿ ਤਰਖਾਨ ਜੱਸੇ ਨਾਮ ਕੇ ਅਵੱਸੇ ਘਰਿ,
ਸੱਦਾਂ ਮਾਤ ਸੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ਨਾਮ ਪਰਚਾਰ ਕੈ।
ਬਾਲਕ ਹੀ ਪਨ ਮੈਂ ਥੇ ਈਸ਼੍ਵਰ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ ਥੇ ਧਜਾਵਤੇ
ਸਗਨ ਮੈਂ ਥੇ ਜਨੋ ਕੋ ਸੁਧਾਰ ਕੈ॥੨੧੦॥

ਉਹ ਹੋਣਹਾਰ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ) ਸੰਮਤ ੧੯੭੨ ਬਿ. ਮਾਘ ਸੁਦੀ ਪੰਚਮੀ ਵੀਰਵਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਪੂਰੀ ਹੋਈ। ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਭੈਣੀ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ । ਤਰਖਾਣ ਜਾਤੀ ਦੇ ਬਾਬਾ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਬੇ-ਉਲਾਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ, ਮਾਤਾ ਸਦਾ ਕੌਰ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਲਿਆ। ਆਪ ਬਾਲ-ਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਲੋਕਾਈ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵਾਸਤੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਈਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਸਿਮਰਦੇ ਸਨ॥੨੧੦॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਬਡੇ ਥਾਇ ਜਾਇ ਕੈ ਲਹੌਰ ਪਲਟਨ ਮਾਂਹਿ,
ਠਾਨ ਲੀਨ ਨੌਕਰੀ ਪਛਾਨ ਕੈ ਸੁਕ੍ਰਿਤ ਹੈ।
ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਪਢੈ ਹੈਂ ਭਜਨ ਕਰੈ ਹੈਂ,
ਚੈਹੈਂ ਰਹਿਨੋ ਇਕੰਤ ਦੈਹੈਂ ਆਜਜ਼ੈਂ ਕੋ ਬਿੱਤ ਹੈਂ।
ਸੰਮਤ ਅਠਾਰਾਂ ਸੌ ਅਠਾਰਵੇਂ ਮੈਂ,
ਪਲਟਨ ਗਈ ਥੀ ਸੋ ਹਜਰੋ ਮੈਂ, ਰਾਜ ਕਾਜ ਹਿਤ ਹੈ।
ਸੰਤਨ ਕੇ ਮਿਲਬੇ ਕਾ ਸ਼ੌਕ ਥਾ ਮਹਾਨ,
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਦਰਸਾਤੋ ਯਾਂ ਤੈ ਜਾਇ ਜਿਤ ਕਿਤ ਹੈ
।੨੧੧॥

ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਫੌਜ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਕਿਰਤ ਸਮਝ ਕੇ ਲਹੌਰ ਪਲਟਣ ਵਿਚ ਜਾ ਭਰਤੀ ਹੋਏ। ਪਰ ਉਥੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ, ਭਜਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਧਨ ਵੰਡਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕਾਂਤ ਰਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੰਮਤ ੧੯੯੮ ਬਿ. (੧੯੪੧ ਈ:) ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਜੀ ਵਾਲੀ ਪਲਟਣ ਹਜ਼ਰੋ ਗਈ। ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਥੇ ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਨ॥੨੧੧॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਬਾਲਕ ਮ੍ਰਿਗੇਸ ਕਾ ਬਿਸੇਸ ਜਸ ਸੁਨ ਸੋਊ,
ਕੋਕਿਲ ਬਤਕ ਸੁਤ ਸਮ ਹੁਲਸਾਇ ਕੈ।
ਪੂਰਾ ਪੁੰਨਜ ਪੁੰਜ ਜਾਗਜੋ ਰੰਗਨ ਮੈਂ ਖੂਬ ਰਾਂਗਯੋ,
ਬਡ ਭਾਗੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗਜੋ ਗਹੇ ਪਗ ਜਾਇ ਕੈ।
ਪੇਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਈਸ਼-ਅੰਸ ਅਵਤਾਰੀ,
ਤਬਿ ਬਾਲਕ ਮ੍ਰਿਗਾਰੀ ਦੀਓ ਨਾਮ ਮੁਦ ਥਾਇ ਕੈ।
ਸਾਰ ਚਾਰ ਬੇਦਨ ਕੋ ਭ੍ਰਮ ਭੇਦ ਛੇਦਨ ਕੋ,
ਦਾਇ ਨਿਰਵੇਦਨ ਕੋ ਦੋਖ ਦੁਖ ਘਾਇ ਕੈ ॥੨੧੨॥

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਅੰਕੁਰਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਉਪਮਾ ਸੁਣ ਕੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਏ, ਕੋਇਲ ਅਤੇ ਬੱਤਖ਼ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਜਾ ਪਕੜੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਖੂਬ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸਰ ਅਵਤਾਰ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਭਰਮ ਭੇਦ ਕੱਟਣ, ਵੈਰਾਗ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੁਖਾਂ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਹੁੰ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਤੱਤ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ॥੨੧੨॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਦੀਓ ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਜ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਾਜ ਸਾਜ,
ਜਾਂਹਿ ਸਮ ਔਰ ਨਾ ਦਰਾਜ ਫਲ ਦਾਇਕੈ।
ਕੋਊ ਜੋ ਕਹਿਤ ਥੇ ਕਲਾਮ ਦੀਨੀ ਸੱਯਦਾਨੀ,
ਸੋਊ ਸਭਿ ਕੂਰ ਹਮ ਪੇਖਯੋ ਅਜਮਾਇ ਕੈ।
ਏਹੀ ਕਲੀ ਕਾਲ ਕੀ ਕਰਾਲਤਾ ਕੁਚਾਲਤਾ ਕੋ,
ਗਾਲਤਾ ਹੈ, ਟਾਲਤਾ ਚੁਰਾਸੀ ਜੋਨਿ ਮਾਇ ਕੈ।
ਏਸ ਹੀ ਭਜਨ ਮਾਂਹਿ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਸ-ਉਛਾਹਿ,
ਲਾਈ ਲਿਵ ਅਧਕਾਹਿ ਰਸਨਾ ਹਲਾਇ ਕੈ ॥੨੧੩॥

ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਸਿਰਮੌਰ ਮੰਤ੍ਰ ਜੋ ਸਰਬ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਫਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੰਤ੍ਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਕੰਨ ਵਿਚ ਫੂਕ ਦਿੱਤਾ । ਕਈ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੱਯਦਾਣੀ ਨੇ ਕਲਾਮ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਖ਼ੁਦ ਪਰਖ਼ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸਭ ਝੂਠ ਹੈ । ਏਹੀ ਨਾਮ ਕਲੂ-ਕਾਲ ਦੀ ਭਿਆਨਕਤਾ ਤੇ ਖੋਟੀਆਂ ਰੀਤਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲਣ ਵਾਲਾ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੇ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਟਾਲਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਸੇ ਹੀ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਰਸਨਾ ਹਿਲਾ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਰਸ ਬਿਰਤੀ ਜੋੜ ਲਈ॥੨੧੩॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਕਾਰ–ਬਾਰ ਜਗ ਕੇ ਅਸਾਰ ਲਖਿ ਡਾਰਿ ਸਭਿ,
ਧਾਰ ਸੁ–ਅਚਾਰ ਔ ਵਿਚਾਰ ਵੀਚ ਰਹਿ ਹੈਂ।
ਮਸਤ ਸ਼ਰਾਬੀ ਜਯੋਂ ਰਹਾਬੀ ਬ੍ਰਿਤਿ ਏਕ ਰਸ,
ਦਾਬੀ ਦਲਗੀਰੀ ਫਾਬੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤੈ ਅਚਹਿ ਹੈ।
ਰੋਧ ਕਰਿ ਇੰਦ੍ਰੀ ਨਿਰੋਧ ਮਨ ਕੋ ਪ੍ਰਬੋਧ,
ਸੋਧ ਸੁੱਧ ਠੌਰ ਨਦੀ ਸਰ ਤਟ ਬਹਿ ਹੈਂ।
ਜੀਹ ਨਾਮ ਜਪ ਮਾਂਹਿ ਤਨ ਤਾਯੋ ਤਪ ਮਾˆਹਿ,
ਮਨ ਮਹਿਬੂਬ ਮਾਂਹਿ ਖੂਬ ਰਾਖਯੋ ਗਹਿ ਹੈ॥੨੧੪॥

ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਧੰਦੇ ਝੂਠੇ ਜਾਣ ਕੇ, ਤਿਆਗ ਕੇ, ਸ਼ੁੱਭ ਆਚਰਣ ਧਾਰ ਕੇ ਸਦਾ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਰਾਬੀ ਵਾਂਗ ਬਿਰਤੀ ਇੱਕ ਸਾਰ ਮਸਤ ਰਹਿੰਦੀ। ਉਦਾਸੀ ਦੱਬੀ ਗਈ, ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਨਿਰ-ਇਛੱਤਾ ਛਾਈ ਰਹਿੰਦੀ। ਇੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੋਕ ਕੇ, ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਕੇ, ਵੱਸ ਕਰਕੇ, ਨਦੀ ਜਾਂ ਸਰੋਵਰ ਕਿਨਾਰੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਥਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਬੈਠਦੇ । ਜੀਭ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੇ ਜਾਪ ਵਿੱਚ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤਪੱਸਿਆ ਵਿੱਚ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟਿਕਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ॥੨੧੪॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਬੀਸ ਬਰਸ ਜਬਿ ਸਰਸ ਬਿਤਾਏ ਐਸ,
ਬੰਦਗੀ ਜ਼ੁਹਦ ਜਾਪ ਕੀਨੋ ਮਨ ਲਾਇ ਕੈ।
ਦਾਸੀ ਜੋਊ ਨਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੀ ਰਿੱਧਿ ਸਿੱਧਿ ਸੋਊ,
ਭਾਸੀ ਬਾਣੀ ਮੈਂ ਤਸੀਰ ਭਜਨ ਪ੍ਰਭਾਇ ਕੈ।
ਭਈ ਤੌਂ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਨੀ ਖਾਸ ਯੌਂ ਮਹਾਨੀ ਤਾਂਹਿ,
ਦੇਹੁ ਨਾਮ ਜੀਵਨ ਕੋ ਸੀਖ ਭੋਗ ਦਾਇਕੈ।
ਪੰਥ ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਕੀ ਰਸਮ ਬਢਾਵੋ ਜਗਿ,
ਖਸਮ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ਹੈ ਖਾਸ ਯੇ ਲਖਾਇ ਕੈ ॥੨੧੫॥

ਜਦੋਂ ਵੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰਿਕ ਸੁਖਾਂ ਤੇ ਰਸਾਂ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ, ਮਨ ਟਿਕਾ ਕੇ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਿਆਂ ਅਨੰਦ ਮਗਨ ਬਤੀਤ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ ਜੋ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਦਾਸੀਆਂ ਹਨ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਆਈਆਂ। ਭਜਨ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਬਚਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸਰ ਆ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਅਕਾਸ਼ ਵਾਣੀ ਹੋਈ ਕਿ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਪਦਾਰਥ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਦੇਵੋ। ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲਾਉ। ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਕਿ ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਿੱਜੀ ਪੰਥ ਹੈ॥੨੧੫॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਪਾਇ ਏਹੁ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਮੇਸ ਕਾ ਬਿਸੇਸ ਫਿਰ;
ਰਾਮ ਮਿਰਗੇਸ ਉਪਦੇਸ ਦੈਨ ਲਾਗਿਓ।
ਹੁੱਕੇ ਛੁਡਵਾਏ ਰਖਵਾਏ ਕੇਸ ਮੋਨਜੋਂ ਕੇ,
ਸੁਧਾ ਛਕਿ ਥਾਏ ਸਿੱਖ ਭਾਗ ਜਿਨੈ ਜਾਗਿਓ।
ਫੈਲਜੋ ਜਸ ਭਾਰੀ ਸਿੱਖ ਥੀਏ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਅਪਾਰੀ,
ਸਿੰਘ ਪੰਥ ਬਿਰਧਾਇਓ ਨਾਮ ਰਸ ਪਾਗਿਓ।
ਫੀਮ ਭੰਗ ਪੋਸਤ ਸ਼ਰਾਬ ਮਾਸ ਚੋਰੀ ਜਾਰੀ,
ਠੱਗੀ ਤਜਿ ਥੀਏ ਸੰਤ, ਸਤਿਜੁਗ ਆ ਗਿਓ॥੨੧੬॥

ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਖਾਸ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਮ-ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲੱਗੇ। ਆਪ ਨੇ ਹੁੱਕੇ ਆਦਿਕ ਨਸ਼ੇ ਛੁਡਵਾਏ ਅਤੇ ਮੋਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਕੇਸ ਰਖਵਾਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ। ਆਪ ਦੇ ਅਨਗਿਣਤ ਸਿੱਖ ਹੋ ਗਏ, ਆਪ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ੋਭਾ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਰਸ ਦੀ ਲੀਨਤਾ ਵਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਬਹੁਤ ਵਧਿਆ। ਲੋਕ ਅਫ਼ੀਮ, ਭੰਗ, ਪੋਸਤ, ਸ਼ਰਾਬ, ਮਾਸ, ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਤ ਬਣ ਗਏ, ਮਾਨੋ ਕਿ ਸਤਿਜੁਗ ਹੀ ਆ ਗਿਆ॥ ੨੧੬ ॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਕਰਤੋ ਦੁਕਾਨ ਲੋਹੇ ਕਪੜੇ ਕੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ,
ਤਾਂ ਤੇ ਨਫਾ ਪਾਇ ਜੋਊ ਆਪ ਪੈਨ੍ਹੈ ਖਾਇ ਹੈ।
ਸੰਗਤ ਅਪਾਰ ਆਵੈ ਦ੍ਵਾਰ ਪੈ ਰਹਾਵੈ ਭੀਰ,
ਪੂਜਾ ਜੋ ਚੜ੍ਹਾਵੈ, ਸੋ ਤੋ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਪਾਇ ਹੈ।
ਲੈਹੈ ਜੋਊ ਨਾਮ ਆਇ ਸੋਊ ਤੋ ਮਸਤ ਥਾਇ,
ਦਸਤਾਰ ਡਾਰ ਦਾਇ ਹਾਲ ਚਢ ਜਾਇ ਹੈ।
ਦੇਤ ਭੇਤ ਨਾਂਹਿ ਕਾਂਹਿ ਕਬੀ ਦੂਸਰੇ ਕੋ ਵਾਹਿ,
ਯਾਹਿ ਤੈ ਕਲਾਮ ਬਹੁ ਲੋਗ ਸੋ ਬਤਾਇ ਹੈਂ ॥੨੧੭॥

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੋਹੇ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਜੋ ਲਾਭ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ, ਉਹੋ ਹੀ ਆਪ ਖਾਂਦੇ ਪਹਿਨਦੇ। ਭਾਵੇਂ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਆਪ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਆਉਂਦੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਭੀੜ ਹੀ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਪਰ ਉਹ ਜੋ ਪੂਜਾ ਭੇਟਾ ਮੱਥਾ ਟੇਕਦੀ, ਉਸਨੂੰ ਆਪ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦੇ। ਜੋ ਵੀ ਆ ਕੇ ਭਜਨ ਲੈਂਦਾ, ਉਹ ਦੀਵਾਨਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਪੱਗ ਲਾਹ ਸੁੱਟਦਾ, ਮਸਤੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕਦੀ ਭਜਨ ਦਾ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਹੁਤ ਲੋਗ ਉਸਨੂੰ ਕਲਾਮ ਹੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ॥੨੧੭॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਦੇਸਨ ਮੈਂ ਧੂਮ ਮਾਚੀ ਸਾਚੀ ਇਮ ਤਾਂਹਿ ਤਬਿ,
ਆਵੈ ਲੋਗ ਸਿੱਖ ਥਾਵੈ ਅਜ਼ਮਾਵੈ ਤੈਸ ਹੀ।
ਮਾਲਵੇ ਦੁਆਬੇ ਮਾਝੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਤੈ ਅਪਾਰ,
ਥੀਏ ਸਿੱਖ ਬੇਸ਼ੁਮਾਰ ਤੀਨ ਲਾਖ ਐਸ ਹੀ।
ਸੂਬੇ ਕੀਨੇ ਬਾਈ ਤਿਨ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹਿ ਨਿਆਈਂ,
ਉਨ ਕੀ ਜੁਬਾਨ ਮੈਂ ਤਸੀਰ ਥਾਈ ਵੈਸ ਹੀ।
ਨਰ ਨਾਰਿ ਸ਼ਬਦ ਅਪਾਰ ਪਢੈਂ ਗੁਰੂ ਕੇਰ,
ਢੋਲਕੀ ਬਜਾਇ ਬਾਂਧਿ ਜੋਟੀਆਂ ਅਛੈ ਸਹੀ॥੨੧੮॥

ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲ ਗਈ ਤਾਂ ਉਪਮਾ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਪਰਖ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖ ਸਜਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲਵੇ, ਦੁਆਬੇ, ਮਾਝੇ ਅਤੇ ਪੋਠੋਹਾਰ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਲੋਕ ਆਕੇ, ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣ ਗਏ । ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਈ ਸੂਬੇ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ (ਸਤਿਗੁਰੂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਰਗਾ) ਹੀ ਅਸਰ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਜੋਟੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਢੋਲਕੀ ਵਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਬੇਅੰਤ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ॥ ੨੧੮॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਹਮਨ ਕਰੈਹੈਂ ਭੋਗ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਕੇ ਪੈਹੈਂ,
ਬਹੁ ਸੰਗਤੋਂ ਕੇ ਕੱਠ ਥੈਹੈਂ ਰੈਹੈ ਰਚਨਾ ਲਗੀ।
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿ ਹੈਂ ਸਕੇਸ ਵੇਸ ਰਾਤ ਹੀ ਤੈ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਮ ਮਾਂਹਿ ਰਾਖੈ ਰਸਨਾ ਪਗੀ।
ਰਾਖ ਹੈਂ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾਕ ਸ਼ੁਕਲ ਊਰਣ ਮਾਲ,
ਕੱਛ ਕੜਾ ਕ੍ਰਦ ਮਰਦ ਨਾਰਿ ਸਭਿ ਜੇਤਗੀ।
ਬਿਨਾ ਨਾਮਧਾਰੀ, ਅੰਨ ਜਲ ਰੋਟੀ ਬੇਟੀ ਵਾਰੀ ਸਾਂਝ,
ਰਾਖ ਹੈਂ ਨ ਕਾਹੂ ਸੰਗ ਜਗ ਮੈਂ ਸਗੀ ॥੨੧੯॥

ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਹਵਨ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਹੁੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੌਚਕ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਸਣੇ ਕੇਸੀ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ, ਚੌ-ਅੱਖਰੇ ਨਾਮ ਵਿਚ ਰਸਨਾ ਲੀਨ ਰੱਖਦੇ। ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਫੈਦ ਪੁਸ਼ਾਕ ਤੇ ਉੱਨ ਦੀ ਮਾਲਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਹਨ ਸਭ ਕਛਹਿਰਾ, ਕੜਾ ਤੇ ਛੋਟੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਬੇਟੀ ਵਾਲੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਰਿਸਤੇਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ॥ ੨੧੯॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਦੇਵ-ਥਾਨ ਤੀਰਥ ਪੁਰਾਨ ਸਾਧੁ ਬਿੱਪਰੋਂ ਕੋ,
ਮਾਨ ਹੈਂ ਨ ਦਾਨ ਪੁੰਨ ਦੇਤ ਔਰ ਕੋ ਕਬੀ।
ਆਪਸ ਮੈਂ ਦੇਤ ਲੇਤ ਹੈਂ, ਸਹੇਤ ਸਾਕ ਨਾਤਾ,
ਰਾਜ ਲੈਨ ਕੇਰੀ ਇੱਛਜਾ ਮਨ ਸਭਿ ਕੇ ਫਬੀ।
ਮਰਣੇ ਔ ਪਰਣੇ ਮੈਂ ਬਿੱਪਰੈਂ ਬੁਲਾਵੇਂ ਨਾਂਹਿ,
ਆਨੰਦ ਪਢਾਵੈ ਰੀਤਿ ਗੁਰੁ ਘਰ ਕੀ ਲਭੀ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਹੀ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਵਤਾਰ ਪੀਰ ਜਾਨੈ,
ਜੋ ਬਖਾਨੈਂ ਵਹਿ ਸੋਊ ਮਾਨ ਹੈਂ ਸਭੀ ॥੨੨੦॥

ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ (ਦੇਵਾਲਯ) ਤੀਰਥਾਂ, ਪੁਰਾਨਾਂ, ਭੇਖੀ ਸਾਧੂਆਂ ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਸਾਕ ਨਾਤੇ ਲੈਂਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ ਹੈ। ਮਰਨੇ ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਆਦਿਕ ਸਮਿਆਂ 'ਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੱਦਦੇ, ਸਗੋਂ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਵਿਆਹ ਰੀਤੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਜੀ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਆਨੰਦ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਅਵਤਾਰ ਤੇ ਪੀਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਸੋ ਸਭ ਮੰਨਦੇ ਹਨ॥੨੨੦॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਹੇਰਿ ਏਹੁ ਚਾਲ ਥੀਏ ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਿਸਾਲ ਦੁਖੀ,
ਨਿੰਦਜਾ ਉਚਾਰੈਂ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਅਪਾਰੇ ਹੈਂ।
ਕਾਰਨ ਦਰਸ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰਨ ਸਿਧਾਰਨ ਜੌ
ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਡਾਰਨ ਦਸਤਾਰੇ ਹੈਂ।
ਹੇਰ ਕੇ ਪੁਜਾਰੇ ਭਾਰੇ ਦੁਖੀ ਹ੍ਵੈ ਉਚਾਰੇਂ ਗਾਰੇਂ ,
ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮਨਵਾਹਿੰ, ਵਾਹਿ ਉਨ ਕੀ ਨ ਧਾਰੇ ਹੈਂ।
ਯੌਂਹੀ ਰੈਹੈ ਰੌਰਾ ਗੋਰਾ ਕੂਕਜੋਂ ਕਾ ਦੇਸਨ ਮੈਂ,
ਬਾਢੇ ਅਤਿ ਭਾਰੇ ਹਿੰਦੁ ਤ੍ਰੁਕਨ ਤੈ ਨਿਆਰੇ ਹੈਂ॥੨੨੧॥

ਇਹ ਰੀਤੀ ਵੇਖਕੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ, ਬਹੁਤ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਿੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ। ਕੂਕੇ ਜਦੋਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ, ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਮਸਤੀ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ ਲਾਹ ਸੁੱਟਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੇਖਕੇ ਪੁਜਾਰੀ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਬੁਰਾ–ਭਲਾ ਬੋਲਦੇ, ਆਪਣੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮੰਨਵਾਉਂਦੇ, ਪਰ ਕੂਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਹੁ–ਰੀਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੂਕਿਆਂ ਨਾਲ ਥਾਂ–ਥਾਂ ਤੇ ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ ਰਹਿੰਦਾ, ਪਰ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਰੇ ਸੰਤ –ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਧੀ॥੨੨੧॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜਾਇ ਜਿਤ, ਸਿੱਖ ਹੈ ਹਜਾਰੋਂ ਤਿਤ,
ਭੇਟ ਦੈਹੈਂ ਪੀਨ ਧਨ ਦੀਨ ਬੋਲ ਬੈਨ ਹੈਂ।
ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ, ਮੁਕਤਸਰ ਮੇਲਜੋਂ ਪੈ,
ਗਯੋ ਜਬਿ ਥਯੋ ਦਲ ਤਾਂਹਿ ਸੰਗ ਐਨ ਹੈ।
ਹੇਰ ਕੈ ਅਰੂਜ' ਤੈ ਨਮੂਜ ਤਬਿ ਤਾਂਹਿ ਬਡ,
ਹਾਕਮ ਪੁਜਾਰੀ ਭਾਰੀ ਥੀਏ ਬਿਨ ਚੈਨ ਹੈਂ।
ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਕੋਟਵਾਲ ਠਾਣੇਦਾਰ,
ਰੈਹੈਂ ਪੇਸ਼ਵਾਈ ਮਾਂਹਿ ਤਾਂਹਿ ਕੇ ਸਸੈਨ ਹੈਂ॥ ੨੨੨॥

ਜਿਥੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਬਣ ਜਾਂਦੇ, ਬਹੁਤ ਮਾਇਆ ਭੇਟਾ ਦਿੰਦੇ, ਅਤੇ ਨਿੰਮ੍ਰਿਤਾ ਦੇ ਬਚਨ ਬੋਲਦੇ। ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਮੁਕਤਸਰ ਦੇ ਮੇਲਿਆਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡਾ ਜੱਥਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਾਕਮ ਤੇ ਪੁਜਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਮਾਨ-ਪ੍ਰਤਿਸ਼ਠਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਬੇਚੈਨ ਹੋਏ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਕੋਤਵਾਲ ਤੇ ਥਾਣੇਦਾਰ ਫੌਜ਼ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਨੀ (ਸਤਿਕਾਰ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ॥੨੨੨॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਅਦਬ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਇਨਤਜ਼ਾਮ ਰਾਖੈ ਵਾਹਿ,
ਲੋਗ ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਨ ਭਾਏ ਬੋਲਬੋ ਕਰੈਂ।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਚਾਹਿ ਅਰਦਾਸ ਇਤਫਾਕ ਥਾਇ,
ਬਢ ਹੈ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪੰਥ ਰੀਤਿ ਏਸ ਸੋਂ ਭਰੈਂ।
ਪਰਸ਼ਾਦ ਭੇਟ ਲੈ ਕੈ ਗਯੋ ਜਬਿ ਗੁਰਦ੍ਵਾਰੇ,
ਮਿਲ ਕੇ ਪੁਜਾਰੀਓਂ ਨੇ ਕਹਜੋ ਐਸ ਹੂੰ ਖਰੈਂ।
ਤਾਲ ਪੱਕਾ ਕਰਵਾਇ ਦੇਹੁ ਤਨਖਾਹਿ ਏਹੁ,
ਦਸਤਾਰ ਉਤਰੈ ਨ ਹਾਲ ਕਿਸੀ ਕੋ ਚਰੈ॥੨੨੩॥

ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਰੀਤੀ ਨਾਲ ਪੰਥ ਵਿਚ ਇਤਫ਼ਾਕ (ਪ੍ਰੇਮ) ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੰਥ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਵਧੇ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਖਰ੍ਹਵੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਨਖਾਹ ਦਿਉ– ਕਿ 'ਸਰੋਵਰ ਪੱਕਾ ਕਰਵਾ ਦਿਉ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਸਤੀ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਦਸਤਾਰ ਲੱਥੇ॥੨੨੩॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਕਹਯੋ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਉਭੈ ਬਾਤ ਨਾਂਹਿ ਥਾਤ ਮੋ ਤੈ,
ਦੈਂਹੁ ਤਨਖਾਹਿ ਕਿਛੁ ਜਥਾ ਜੋਗ ਜੇ ਰਰਜੋ।
ਹੁਤੋ ਗੁਰੁਦ੍ਵਾਰੇ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ ਕਾ
ਜੋ ਮਹੰਤ ਮੰਗਲ-ਮ੍ਰਿਗੇਸ,
ਤਾਂਹਿ ਪ੍ਰਖਬੇ ਕੋ ਯੌਂ ਫਰਯੋ।
ਧਾਰ ਹੈ ਨ ਕੂਕਾ ਕੋਊ ਕਬੀ ਨੀਲ ਰੰਗ ਅੰਗ,
ਨੀਲਾ ਸਿਰੋਪਾਉ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਆਗੇ ਯਾ ਧਰਯੋ।
ਯਦੀ ਤਾਂਹਿ ਸੋਊ ਨਿਜ ਸੀਸ ਪਰ ਧਾਰ ਲੀਓ,
ਤੌਂ ਭੀ ਨਾਂ ਪੁਜਾਰੀਓ ਨੇ ਇਤਫਾਕ ਹੈ ਕਰਯੋ॥੨੨੪॥

ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਦੋਵੇ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਜੈਸੀ ਜੋਗ ਹੋਵੇ ਤਨਖਾਹ ਮੈਂ ਦੇ ਦਿਆਂਗਾ।" ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਤੰਬੂ ਸਾਹਿਬ (ਮੁਕਤਸਰ) ਦਾ ਮਹੰਤ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਪਰਖਣ ਦਾ ਇਹ ਢੰਗ ਫੜਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੂਕਾ ਕਦੀ ਵੀ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨਦਾ, ਉਸਨੇ ਨੀਲਾ ਸਿਰੋਪਾਉ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਵੀ ਨਿਜ ਸੀਸ ਉਪਰ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਏਕਤਾ ਨਾ ਕੀਤੀ॥੨੨੪॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਐਸ ਹੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਗਯੋ ਜਬਿ ਰੌਰ ਰਹਜੋ,
ਸੰਮਤ ਉਨੀ ਸੌ ਬਾਈ ਤੇਈ ਮਧ ਚੰਗ ਹੈ।
ਦੀਪਮਾਲ ਚੌਬੀ ਸਾਲ ਹੂੰ ਕੀ ਪਰ ਸੁਧਾਸਰ,
ਆਯੋ ਹਾਕਮੋਂ ਨੈ ਕੀਨੀ ਖਾਤਰ ਸੁਰੰਗ ਹੈ।
ਉਤਰਜੋ ਬਹਿਰ ਚਾਟੀਪਿੰਡ ਦਰਵਾਜੇ ਹੂੰ ਤੈ,
ਬੀਸਕ ਹਜਾਰ ਕੂਕਾ ਸਿੰਘ ਥਯੋ ਸੰਗਿ ਹੈ।
ਪਰਸ਼ਾਦ ਭੇਟ ਲੈ ਅਪਾਰ ਜਬਿ ਦਰਬਾਰ ਆਯੋ
ਤੌ ਪੁਜਾਰੀਓਂ ਨੈ ਕੀਨ ਯੋਂ ਕੁਢੰਗ ਹੈ॥੨੨੫॥

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸੰਮਤ ੧੯੨੨-੨੩ ਬਿਕ੍ਰਮੀ (੧੯੬੬ ਈ:) ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਗਏ, ਉਥੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਰੌਲਾ ਗੌਲਾ ਰਿਹਾ। ੧੯੨੪ ਬਿਕ੍ਰਮੀ (੧੯੬੭ ਈ:) ਦੀ ਦੀਵਾਲੀ ਉੱਪਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ ਤਾਂ ਹਾਕਮਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਿਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਚਾਟੀ ਵਿੰਡ ਦਰਵਾਜੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਤਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਉਸ ਵਕਤ ਵੀਹ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਕੂਕਾ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੀ। ਬੇਅੰਤ ਭੇਟਾ ਅਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਦ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਤਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਟੀ ਚਾਲ ਚੱਲੀ॥੨੨੫॥

ਕਬਿੱਤ ॥
ਕੇਈ ਤੋ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਹੀ ਰੁਪੱਯਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮਾਂਗੈ,
ਕੋਊ ਤਨਖਾਹਿ ਚਾਰ ਪਾਂਚ ਲਾਖ ਮੰਗ ਹੈਂ।
ਹੋਇ ਕੈ ਮਸਤ ਕੋਊ ਕੂਕਾ ਨ ਉਤਾਰੈ ਪਾਗ,
ਸਿੱਖ ਨ ਕਹਾਵੈ ਤੇਰੇ, ਧਾਰੈਂ ਨੀਲ ਰੰਗ ਹੈਂ ।
ਕਹਜੋ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਏਹੁ ਬਾਤ ਸਭਿ ਗੁਰੂ ਵਸ,
ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਮੋ ਮੈਂ ਏਤੀ ਫੇਰੋਂ ਮਨ ਢੰਗ ਹੈ।
ਤਨਖਾਹਿ ਆਹਿ ਮੋ ਮੈਂ ਚਤਰ ਬਿਧਾ ਜੇ ਕੋਊ,
ਲੇਹੁ ਦੰਡ ਵਾਹਿ ਕਰਿ ਸਹੀ ਸੋ ਨਿਸੰਗ ਹੈ॥੨੨੬॥

ਕਈ ਤਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾ ਹੀ ਰੁਪਏ ਵੱਢੀ ਮੰਗਦੇ ਸਨ ਤੇ ਕਈ ਚਾਰ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤਨਖਾਹ (ਜੁਰਮਾਨਾ) ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਕੂਕਾ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਪੱਗ ਨਾ ਉਤਾਰੇ, ਇਹ ਤੇਰੇ ਸਿੱਖ ਨਾ ਕਹਾਉਣ ਅਤੇ ਸਭ ਨੀਲਾ ਰੰਗ ਧਾਰਨ ਕਰਨ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਵੱਸ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਇੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਬਦਲ ਸੱਕਾਂ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਚਾਰ ਬੱਜਰ ਕੁਰਹਿਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਕੇ ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋ ਕੇ ਤਨਖਾਹ ਲੈ ਲਵੋ॥੨੨੬॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਥੀਓ ਤਕਰਾਰ ਇਨ ਬਾਤਨ ਪੈ ਭਾਰਿ ਜਬ,
ਬਢਤੀ ਨਿਹਾਰਿ ਰਾਰ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੂ ਤਬੈ ।
ਗੁਰੂਦ੍ਵਾਰ ਆਗੇ ਥਿਰਿ ਆਪ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ,
ਦੀਓ ਤਵਾਇ ਪਰਸ਼ਾਦ ਸਭਿ ਕੋ ਸਭੈ।
ਗਾਵਤੇ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਦੱਖਨਾ ਲੈ ਗਏ ਡੇਰੇ,
ਐਸ ਹੀ ਨ੍ਰਿਮਲਯੋਂ ਕੇ ਸਾਥ ਕੀਨ ਇਨਿ ਹੈ ਅਬੈ ॥
ਪੰਥ ਦੂਧ ਮਾਂਹਿ ਕਾਂਜੀ ਡਾਰੀ ਹੈ ਪੁਜਾਰੀਓਂ ਨੇ,
ਮੇਲ ਹੋਨ ਦੇਤ ਨ ਸ਼ਰ੍ਹਈ ਮੰਦ ਯੇ ਕਬੈ॥੨੨੭॥

ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਝਗੜਾ ਵਧਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਖੜੇ ਹੋ ਕੇ, ਆਪ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਸਭ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਨਿਰਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਥ ਰੂਪੀ ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਪੁਜਾਰੀਆਂ ਨੇ ਫੁੱਟ ਰੂਪ ਕਾਂਜੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ, ਇਹ ਭੈੜੇ ਸ਼ਰ੍ਹੱਈ ਕਦੇ ਵੀ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ॥੨੨੭॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਯੱਦਪਿ ਪੁਜਾਰੀ ਥੇ ਬਿਰੋਧੀ ਇਨੈ ਕਰੇ ਥਏ,
ਤੌ ਭੀ ਉਭੈ ਪੰਥ ਯੇ ਬਢਾਏ ਗੁਰੁ ਨੈ ਘਨੇ।
ਸੁਨੋ ਅਬਿ ਧਰਮ ਕੇ ਹੇਤ ਸਿਰ ਦੈ ਕੈ ਕੂਕੇ,
ਧਰਮੀ ਸ਼ਹੀਦਨ ਮੈਂ ਗਏ ਜਿਮ ਹੈਂ ਗਨੇ।
ਸੰਮਤ ਉਨੀ ਸੌ ਬੀਸ ਤੀਸ ਕੇ ਵਖਤ ਮਧ,
ਠੌਰ ਠੌਰ ਧੇਨੁ–ਬਧ ਹੋਨ ਲਾਗੇ ਥੇ ਘਨੇ।
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਹੋਹਿਂ ਦੁਖਜਾਰੇ ਭਾਰੇ,
ਚਾਰਾ ਜੋਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਗ ਕੋਊ ਨਾ ਬਨੇ॥੨੨੮॥

ਭਾਵੇਂ ਪੁਜਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੰਥ (ਨਾਮਧਾਰੀ ਤੇ ਨਿਰਮਲੇ) ਬਹੁਤ ਵਧਾਏ। ਹੁਣ ਸੁਣੋ ਕਿ ਕੂਕੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਧਰਮੀ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣੇ ਗਏ। ਸੰਮਤ ੧੯੨੦-੩੦ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਗਊਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਕਤਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ ਸਨ। ਇਹ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਬਹੁਤ ਜਿਆਦਾ ਦੁਖੀ ਹੋਏ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚਾਰਾਜੋਈ ਨਾ ਬਣੀ ਭਾਵ ਕੋਈ ਵੱਸ ਨਾ ਚੱਲਿਆ ੨੨੮॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਹਿੰਮਤਿ ਕਮਰ ਬਾਂਧਿ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘੋਂ ਤਬਿ,
ਬੁੱਚੜ ਬਿਦਾਰੇ ਹਤਜਾਰੇ ਬਹੁ ਠੌਰ ਪੈ॥
ਸੁਧਾਸਰ ਆਦਿ ਠੌਰ ਔਰ ਹਿੰਦੂ ਨਾਮੀ ਗ੍ਰਾਮੀਂ,
ਅੰਗ੍ਰੇਜੋਂ ਗਹਿ ਕੈ ਦੁਖਜਾਰੇ ਕੀਨੇ ਗੌਰ ਪੈ।
ਦੈਨ ਲਾਗੇ ਫਾਂਸੀ ਜਬਿ ਆਇ ਖੁਦ ਕੂਕੇ ਤਬਿ,
ਕਾਤਲ ਸਬੂਤ ਆਪ ਥੀਏ ਸਭਿ ਤੌਰ ਪੈ।
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਦਏ ਸੀਸ ਗਏ ਈਸ ਲੋਕ ਮਾਂਹਿ,
ਕੋਟਲੇ-ਮਲੇਰ ਫੇਰ ਥਯੋ ਸਾਕਾ ਔਰ ਪੈ॥੨੨੯॥

ਉਦੋਂ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਮਰਾਂ ਕੱਸ ਕੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਗਊ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ਹਿਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਲੋਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਬਹੁਤ ਤੰਗ ਕੀਤੇ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਕੂਕੇ ਖੁਦ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਕਾਤਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਏ। ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਸਿਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਚਖੰਡ ਜਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਫਿਰ ਮਲੇਰ ਕੋਟਲੇ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਾਕਾ ਹੋਇਆ॥੨੨੯॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਕੂਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਠਕੋਂ ਨੇ ਠਾਟ ਕੈ ਮਰਨ ਨਿਜ,
ਮਾਰ ਕੇ ਕਸਾਈਆਂ ਕੋ ਗਾਈਆਂ ਬਚਾਈਆਂ।
ਕੋਟਲੇ ਕੀ ਤੁਰਕਾਨੀ ਤੈ ਪਠਾਨੀ ਫੌਜ ਸਭਿ,
ਸਿੰਘਨ ਸੈਂ ਲਰੀ ਇਨੈ ਮਾਰ ਕੇ ਹਟਾਈਆ।
ਉਡੇ ਸੋਊ ਤੋਪੋਂ ਆਗੇ ਅਨੁਰਾਗੇ ਸਬਦੋਂ ਮੈਂ,
ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਬਡਭਾਗੇ ਧਰਮ ਹਿਤਾਈਆ॥੨੩੦॥

ਸੱਠ ਕੁ ਕੂਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਰਨਾ ਠਾਣ ਕੇ ਬੁੱਚੜਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਗਊਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੀ ਸਭ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਅਤੇ ਪਠਾਣੀ ਫੌਜ ਰਲ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਲੜੀ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਪਿਛੇ ਭਜਾ ਦਿੱਤੀ। ਪਟਿਆਲੇ ਰਿਆਸਤ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਸਹੁੰਆਂ ਖਾ ਕੇ ਲਿਆ ਕੇ ਫੜਾ ਦਿਤੇ। ਉਹ ਵੱਡਿਆਂ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੰਘ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਤੋਪਾਂ ਅੱਗੇ ਉੱਡ ਗਏ॥੨੩੦॥

ਕਬਿੱਤ॥
ਸਰਦਾਰ ਰਾਜੇ ਤੈ ਮੁਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ ਬਡੇ,
ਅਚਰਜ ਥੀਏ ਹੇਰਿ ਕਾਰ ਤਿਨ ਕੇਰ ਪੈ।
ਦੋਸ਼-ਹੀਨ ਓਸ ਸਮੇਂ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਕੋ,
ਰੰਗੂਨ ਭੇਜ ਦੀਓ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੈਂ ਖੂਬ ਸੋਚ ਫੇਰ ਪੈ॥
ਔਰ ਹੁਤੇ ਸੂਬੇ ਜੇਈ ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਭੇਜੇ ਤੇਈ,
ਜੋਰ ਤੋਰ ਦੀਓ ਏਸ ਪੰਥ ਕੋ ਬਧੇਰ ਪੈ।।
ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੂ ਕੀ ਠੌਰ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਤਾਂਹਿ,
ਅਬਿ ਹੈ ਮਹੰਤ ਕੰਤ ਕੂਕਜੋਂ ਕਾ ਹੇਰ ਪੈ॥੨੩੧॥

ਸਰਦਾਰ, ਮਹਾਰਾਜੇ, ਅਹਿਲਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਹੁਕਮਰਾਨ ਕੂਕਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨਾਮੇਂ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਖ਼ੂਬ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਬਿਨਾਂ ਦੋਸ਼ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਰੰਗੂਨ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਜਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਸਨ, ਉਹ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪੰਥ ਦਾ ਵਧਦਾ ਜ਼ੋਰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਥਾਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਾਈ ਬੁੱਧ ਸਿੰਘ ਕੂਕਿਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅਤੇ ਆਗੂ ਦੇਖੀਦਾ ਹੈ॥ ੨੩੧॥

ਕਬਿੱਤ॥

ਠਟਤ ਭਵਾਨੀ ਕੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਪਠਤ ਬਾਨੀ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਟਤ ਅਮੂਕੇ ਹੈਂ।
ਸ਼ੁਕਲ ਬਸਨ ਮਾਲਾ ਸੂਧੀ ਦਸਤਾਰ ਦਾਢੀ,
ਕਰਿ ਹੈਂ ਹਮਨ ਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ-ਗੁਰੁ ਜੂ ਕੇ ਹੈਂ।
ਦਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿੰਘ ਸਾਦਿਕ ਸਹੀ ਹੈ ਸਭਿ,
ਲਾਲਸਾ ਲਲਾਮ ਰਾਜ ਲੈਬੇ ਕੀ ਅਚੂਕੇ ਹੈਂ।
ਹੇਰੇ ਜੈਸੇ ਲੱਖਨ ਹੈਂ ਟੇਰੇ ਤੈਸੇ ਗਜਾਨ ਸਿੰਘ,
ਐਸੇ ਪਰਸਿੱਧ ਹੀ ਅਬਿਧ ਸਿੱਖ ਕੂਕੇ ਹੈਂ॥੨੩੨॥

ਕੂਕੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਇਕ ਰਸ ਚੌਅੱਖਰਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਚਿੱਟੇ ਬਸਤ੍ਰ, ਚਿੱਟੀ ਮਾਲਾ, ਸਿਧੀ ਦਸਤਾਰ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਦਾੜ੍ਹਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਹਵਨ ਯੱਗ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸੱਚੇ ਸਿਦਕੀ ਸਿਖ ਹਨ, ਰਾਜ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ । ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਮੈਂ ਦੇਖੀਆਂ ਹਨ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਕਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨਿੰਨ ਅਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸਿੱਖ ਹਨ ਕੂਕੇ ॥ ੨੩੨॥

ਕਬਿੱਤ ॥
ਨਿਰਮਲੇ ਨਿਹੰਗ ਕੂਕੇ ਤੀਨ ਗੁਨ ਮੈਂ ਅਚੂਕੇ,
ਗਾਏ ਭੇਦ ਤਿਨ ਹੂੰ ਕੇ ਸਿੰਘ ਨਾਮਵਾਰੇ ਹੈ।
ਔਰ ਜੇ ਬਿਹੰਗਮ ਬਹੀਰੀਏ ਕਹਾਤ,
ਕਾਰਬਾਰ ਸੈਂ ਅਜਾਤ ਮਾਂਗ ਖਾਤ ਜਗ ਸਾਰੇ ਹੈਂ।
ਬਿਦਜਾ ਵਿਰਾਗ ਤੈ ਬਿਬੇਕ ਸਤਿਸੰਗ ਹੀਨ,
ਬਾਨੀ ਗੁਰੁ ਪਠਤ ਪੈ ਸਾਰ ਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਹੈਂ।
ਧਨ ਧਾਮ ਤੀਆ–ਹੀਨ ਭੰਗ ਪੀਨ ਹੀ ਕੇ ਮੀਨ,
ਚੀਨਿ ਸਿੰਘ ਕੀਨ ਸੋ ਬਹੀਰੀਏ ਉਚਾਰੇ ਹੈਂ ॥੨੩੩॥

ਨਿਰਮਲੇ, ਨਿਹੰਗ ਅਤੇ ਨਾਮਧਾਰੀ ਚੰਗੇ ਗੁਣਾਂ ਕਰਕੇ ਸਫਲ ਪੰਥ ਹਨ। ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਮੈਂ ਗੁਹਜ ਭੇਤ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਜੋ ਵਹੀਰੀਏ ਬਿਹੰਗਮ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਸਾਰਿਕ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਤੋਂ ਮੰਗ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ । ਵਿਦਿਆ, ਵੈਰਾਗ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਤਿਸੰਗ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ ਇਹ ਲੋਕ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਧਨ, ਘਰ ਅਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਵਿਹੂਣੇ ਇਹ ਸਾਧੂ ਭੰਗ ਪੀਣ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਮੱਛਲੀ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੀਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਲੋਕ ਏਨਾਂ ਨੂੰ ਵਹੀਰੀਏ ਉਚਾਰਦੇ ਹਨ॥੨੩੩॥

੮੯੦ ਪੰਥ ਕੂ ਧਮਾਂਹਿ ਕਾਂਜੀ ਭਾਗੀ ਹੈ ਪੁਜਾਰੀਓ ਨੇ ਮੇਲ ਹੋਨ ਦੇਤ ਨਾ ਸੁਣੀ
ਮੰਦਰ ਜੇ ਕਥੇ॥੨੩॥ ਜੌਂਦ ਪੁਜਾਰੀ ਬੇ ਬਿਰੋਧੀ ਇਨੈ ਕੇਰ ਬਏ ਤੋ ਭੀ
ਉਤੈ ਪੰਥ ਧੇ ਬਢਾਏ ਗੁਰੂ ਨੈ ਘਨੇ॥ ਸੁਨੇ ਅਬ ਧਰਮ ਕੋ ਹੇਤ ਸਿਰ ਦੈ ਕੈ
ਕੂਕੇ ਧਰਮੀ ਸਹੀਦਨ ਮੈ ਗਏ ਜਿਮ ਹੈਂ ਗਨੇ॥ ਸਿਮਤ ਉਨੀਸ ਬੀਸ ਤੀ
ਸ ਕੇ ਵਖਤ ਆਨਿ ਠੌਰ ਠੌਰ ਧੇਨੁ ਬਧ ਹੋਨ ਲਾਗੇ ਬੇਘਨੇ॥ ਦੇਖ ਦੇਖ ਹਿ
ਦੂ ਸਭ ਰੋਂਹਿ ਦੂਖ ਜਾਰੇ ਭਾਰੇ ਚਾਹਾਂ ਜੋਰ ਸਰਕਾਰ ਸੰਗ ਕੋਊ ਨਾ ਬਨੇ
॥੨੪॥ ਹਿਮਤ ਕਮਰ ਬਾਂਧ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਤਬ ਸੁੱਚ ਨਾ ਬਿਦਾਰੇ
ਹਤਜਾਰੇ ਠੌਰ ਪੈ॥ ਸੁਧਾਸਰ ਆਦਿ ਠੌਰ ਔਰ ਹਿਦੂ ਨਾਮੀ ਗ੍ਰਾਮੀ
ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੋਂ ਗਾਹਿ ਕੈ ਦੁਖ ਜਾਰੇ ਕੀਨੇ ਠੌਰ ਪੈ॥ ਦੇਨ ਲਾਗੇ ਫਾਂਸਿ ਜਬ ਆ
ਇ ਖੁਦ ਕੂਕੇ ਤਬ ਕਾਤਲ ਸਬੂਤ ਆਪ ਥੀਏ ਸਬ ਤੌਰ ਪੈ॥ ਖੁਸੀ ਹੋਇ
ਦਏ ਸੀਸ ਗਏ ਈਸ ਲੋਕ ਮਾਂਹਿ ਕੋਟਲੇ ਮਲੇਰ ਫੇਰ ਬਧੋ ਸਾਕਾ ਔ
ਰ ਪੈ॥੨੫॥ ਕੂਕੇ ਸਿੰਘ ਸੱਠ ਕੋ ਨੈ ਧਾਇ ਕੈ ਮਠਨਿ ਜਮਾਰ ਵੈ ਕਸਾਂ
ਈਆਂ ਕੋ ਗਾਈਆਂ ਬਚਾਈਆਂ॥ ਕੋਟਲੇ ਕੀ ਤੁਰਕਾਨੀ ਤੇ ਪਠਾਨੀ ਫੌ
ਜ ਸਬ ਸਿੰਘਨ ਸੋਂ ਲਰੀ ਇਨੈ ਮਾਰ ਕੈ ਹਟਾਈਆਂ॥ ਫੌਜ ਪਟਿਆਲੇ
ਨੈ ਬਿਸਾਲੇ ਜਾਇ ਦਗੋ ਸੰਗ ਕਸੋਮੈ ਉਠਾਇ ਲਜਾਇ ਦੀਏ ਪਕਰਾਇ
ਆ॥ ਉਡੈ ਸੋਊ ਤੋਪੋਂ ਆਗੇ ਅਨੁਰਾਗੇ ਸਬਦੋਂ ਮੇ ਖੁਸੀ ਹੋਇ ਬਡਭਾਗੇ
ਧਰਮ ਹਿਤ ਭਾਈਆ॥੨੬॥ ਸਰਦਾਰ ਰਾਜੇ ਤੈ ਮੁਸਾਹਿਬ ਸਾਹਿਬ
ਬਡੇ ਅਚਰਜ ਥੀਏ ਹੇਰ ਕਾਰ ਤਿਨ ਕੇਰ ਪੈ॥ ਦੇਸ ਹੀਨ ਓਸ ਸਮੇਂ ਰਾ
ਮਸਿੰਘ ਕੋ ਭੀ ਗੁਰੂ ਨੇ ਭੇਜ ਦੀਓ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੈਂ ਖੂਬ ਸੇਰ ਫੇਰ ਪੈ॥ ਔਰ ਹੁਤੇ ਸੂ
ਬੇ ਜੇਈ ਕਹੂੰ ਕਹੂੰ ਭੇਜੇ ਤੇਈ ਜੋਰ ਤੋਰ ਦੀਓ ਇਸ ਪੰਥ ਕੋ ਬਧੇਰ ਪੈ॥ ਰਾ
ਮਸਿੰਘ ਜੂ ਕੀ ਠੌਰ ਬੁਧ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਤਾਂਹਿ ਅਬ ਹੈ ਮਹੰਤ ਕੰਤ ਕੂਕੋ
ਕਾ ਹੇਰ ਪੈ॥੨੭॥ ਛਾਟਤ ਭਵਾਨੀ ਕੀ ਉਪਾਸਨਾ ਪਠਤ ਬਾਨੀ ਵਾਹ
ਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਟਤ ਅਸੁ ਕੇ ਹੈਂ॥ ਸੁਕਲ ਬਸਨ ਮਾਲਾ ਸੂਧੀ ਦਸ
ਰਦਾਦੀ ਕਰਹੈਂ ਜਨਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ ਗੁਰੂ ਜੂ ਕੇ ਹੈਂ॥ ਦਸਮੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਿ

ਸਾਦਕ ਸਹੀ ਹੈਂ ਸਬ ਲਾਲਸਾ ਲਲਾਮ ਰਾਜ ਲੈਬੇ ਕੀ ਅਚੂਕ ਹੈਂ ਜਿਤੇ ੮੮੧
ਜੈਸੇ ਲੱਖਣ ਹੈਂ ਟੇਰੇ ਤੈਸੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਐਸੇ ਪਰਸਿੱਧ ਹੀ ਅਬਿਧਾ ਸਿਖ
ਰੂਕੇ ਹੈਂ। ੨੮। ਜਿਨਿ ਅਲੇਖ ਹਿੰਗ ਰੂਕੇ ਤੀਨ ਗੁਨ ਮੈਂ ਅਚੂਕੇ ਗਾਏ ਭੇਦ
ਤਿਨਹੂੰ ਕੋ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਵਾਰੇ ਹੈਂ ਔਰ ਨੇ ਬ੍ਰਿਹੰਗਮ ਬਹੀ ਰੀਏ ਕਹਾਤ ਕਰ
ਬਾਰ ਸੈਂ ਅਜਾਤ ਮਾਂਗ ਖਾਤ ਜਗ ਸਾਰੇ ਹੈਂ। ਗਬਿਦ ਜਾਦਿ ਰਾਗ ਤੇ ਬਰੇਕ ਸ
ਤਸੰਗ ਹੀਨ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਪਠਤ ਪੈ ਸਾਰ ਨਾ ਵਿਚਾਰੇ ਹੈਂ। ਧਨ ਧਾਮ ਤੀਆ
ਹੀਨ ਭੂੰਗ ਪੀਨ ਹੀਕੇ ਮੀਨ ਚੀਨ ਸਿੰਘ ਕੀਨ ਸੋ ਬਹੀ ਰੀਏ ਉਚਾਰੇ ਹੈਂ।

Compiled by
Kirpal Singh Chana